

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. VIII. De reliquis ad Sacramenta in genere spectantibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

lo : unde, si in hac materia gravi quis communicaret cum tali excommunicato, peccaret graviter. Verum in extrema necessitate licitum est ab eo etiam Eucharistiam (ut putat Suar. contra Sayr.) accipere, necnon Extremam Unctionem, quia cessat talis prohibitio.

Dico secundo; ab excommunicatis toleratis, contritus licite peti possunt Sacramenta citra necessitatem; cum non prohibeatur nobis illa petere, nec illi prohibeantur dare, sed solum iis prohibetur se ingerere ad danda Sacramenta, quæ non petuntur, aut ad actus jurisdictionis exercendos. Cum enim Concilium Constantiense, permittendo nobis cum excommunicatis toleratis communicationem, permittat petere ab illis Sacramenta, indirecte concedit illis, ut præmissa contritione Sacramenta conferant: Quare potest etiam ab illis peti Sacramentum Pœnitentiæ, cum non priventur jurisdictione. Missam tamen ab iis petere non licet, quia non possunt Sacramenta suscipere citra culpam.

Dico tertio; A Ministro, (sive sit proprius Parochus, sive non) quem scio esse in statu peccati mortalis, tunc possum petere, aut recipere Sacramentum, quando adest necessitas, vel rationabilis utilitas: Verbi gratia, si urget impletio præcepti, aut si utile mihi est non multum differre usum Sacramentorum, dummodo non possum ea commode ab alio recipere. Ita D. Th. 3. part. quæst. 64. art. 8. Suar. disp. 18. sect. 2. Conink apud Trull. Ratio est, quia utimur jure nostro petendo Sacramentum, & Minister potest sancte illud ministrare præmittendo contritionem: unde sibi imputare debet, si indigne ministret: Quare sicut propter aliquod lucrum temporale licite possumus petere mutuum ab usurario, & juramentum ab eo, quem scimus per falsos Deos ju-

raturum; ita in casu nostro. Idque verum est sive ille sit paratus, sive non; quia, juxta existentem causam, eadem ratio est de utroque, ex Vasq. de Pœnit. quæst. 93. art. 1. dub. 2. Si tamen causa rationabilis non existat, aut si alius Sacerdos commode haberi possit, tenemur abstinere a petendo ab illo, quia ex charitate tenemur impedire peccatum proximi, nisi habeamus necessitatem, aut rationabilem causam non impediendi. Verum Valent., & Suar. disp. 18. sect. 2. contra Sauch., Navar., & Bonac. hic quæst. 4. punct. 5. putant, quod si Minister sit paratus in mortali ministrare, possit ab illo peti Sacramentum, etiamsi possimus facile ab alio recipere; quia ex una parte petitur res utilis, quam alter sine peccato, si velit, præstare potest: ex altera parte non videtur grave damnum spirituale permittere peccatum, ad quod alius est paratus; eo quod solum permittatur peccatum externum illius, quod non est nova culpa, non vero peccatum internum, quia habitualiter in eo perseverat.

ARTICULUS VIII.

De reliquis ad Sacramenta in genere spectantibus.

- I. Cur Sacramenta nova legis sint septem?
- II. Quinam sit ordo enumerationis, quinam dignitatis in Sacramentis?
- III. De ritu, ac ceremoniis in Sacramentis conficiendis.
- IV. Quid veniat nomine Ceremoniarum?
- V. Num effectus aliquis ex opere operato ab his Ceremoniis producat?
- VI. Quenam dicantur Sacramentalia?
- VII. Non remittuntur venialia a Sacramentalibus ex opere operato.

VIII. Quonam pacto vi Sacramentalium impetratur venialium remissio?

I. **Q**ueritur primo, cur septem fuerint Sacramenta novae legis a Christo Domino instituta?

Respondeo, congruam huius rei rationem assignari, ut supra diximus art. 1. ex D. Th. quaest. 65. art. 1., quia Sacramenta instituta sunt, tam ad privatam cuiusvis hominis, quam ad publicam totius populi Christiani perfectionem spirituales: quare sicut in vita corporali requiruntur ex parte singulorum hominum tria per se, videlicet, generatio, augmentatio, & nutritio; duo vero per accidens, videlicet, remedia ad morbos (si homo aegrotet) & ad reliquias morbi, ut perfecte convalescat: ex parte vero Reipublicae duo requiruntur, videlicet, Principatus, & Magistratus, qui Republicam ordinent, & gubernent, & Parentes, qui propagent vitam corporalem hominis: Ita in vita spirituali haec omnia requiruntur, Regeneratio per Baptismum; Augmentatio per Confirmationem; Nutritio per Eucharistiam; Remedium ad morbos per Penitentiam; & ad reliquias peccatorum per Extremam Unctionem, per quam etiam armatur homo ad sui defensionem in extremo agone; Ordo, ut homines in spiritu regantur; & Matrimonium, quo ad cultum Dei deputati propagentur.

II. Queritur secundo; Quonam ordine procedant Sacramenta?

Respondeo, Ordinem alium esse Enumerationis, alium dignitatis: Ordo enumerationis est, ut diximus, Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Penitentia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium; Et ratio est, quia primo ponenda sunt, quae pertinent ad singulos homines, deinde quae ad totam Communitatem; & inter ea,

quae ad singulos homines pertinent; prius ponenda quae pertinent per se, deinde quae per accidens; & omnia haec eundem ordinem servant, qui servatur in vita corporali; In hac enim praecedit tempore generatio Augmentationi, haec Nutritioni, & remedium ad morbos remedio ad reliquias morbi: Duo, quae pertinent ad multitudinem, videlicet, Ordo, & Matrimonium, servant ordinem, seu rationem dignitatis; dignior enim est Ordo, quam Matrimonium.

Circa ordinem dignitatis, Baptismus praecellit omnibus quoad vim remittendi peccata; cum remittat etiam originale, & poenam omnem peccatis debitam: Confirmatio excellit omnibus quoad effectum gratiae actualis ad bene operandum; ut patet, quia Apostoli post Baptismum, & Eucharistiam susceptam erant timidissimi, ita ut in passione Christi omnes fugerent; post Confirmationem vero fuerunt robustissimi: Eucharistia praecellit omnibus quoad substantiam Sacramenti, cum ipsum Dominum contineat: Penitentia excellit omnibus necessitate post Baptismum: Extrema unctio aliquatenus excellit Penitentiam, eo quod conferat gratiam copiosiorum: Ordo praecellit ceteris, eo quod constituit hominem in statu sublimiori, & ex domestico Christi facit Christi dispensatorem, & ministrum: Matrimonium praecellit reliquis significatione, quia significat unionem Christi cum Ecclesia; & ideo ab Apost. vocatur Ephes. 5. *Magnum Sacramentum*. Ceterum, simpliciter loquendo, Eucharistia excellit omnibus Sacramentis, tum quia, ut arguit D. Th. art. 3. continet substantialiter fontem ipsum Sanctitatis, & omnium Sacramentorum: tum etiam, quia omnia Sacramenta ordinantur ad Eucharistiam, tamquam ad finem; Ordo ordinatur ad Eucharistiae conse-

cr-

crationem: Baptismus ad susceptionem; Confirmatio ad publicam frequentationem sine timore, & reverentia; Pœnitentia & Extrema unctio ad dignam susceptionem; Matrimonium ratione significationis ordinatur ad Eucharistiam, quia significat Christi cum Ecclesia conjunctionem, quam perficit Eucharistia.

III. Quæritur tertio, An valide administrantur Sacramenta sine ritu, & cæremoniis præscriptis.

Respondeo, duplicem requiri ritum in Sacramentis conficiendis; Alter dicitur essentialis, sive de necessitate Sacramenti, & consistit in materia, forma, & intentione Ministri, sine quibus valide non conficitur; Alter vero dicitur ritus accidentalis, seu de necessitate præcepti, & consistit in cæremoniis præscriptis, sine quibus valide, sed illicite Sacramentum administratur; Conveniens enim fuit cæremonias, seu ritus accidentales præscribere; tum ut fideles convenienter in modo colendi Deum, & in iis maxime quæ spectant ad ejus cultum; tum ut per cæremonias augeatur fidelium devotio, ut notat Suar.; tum etiam propter ornatum, & decorem, ut constat in vestibus sacerdotalibus; tum demum quia conferunt ad majorem quandam intelligentiam, & memoriam mysteriorum fidei: nam, verbi gratia, fere in omnibus Sacramentis adhibetur signum crucis, ut intelligatur ex passione Domini virtutem Sacramentorum provenire: In Baptismo præmittuntur insufflationes, & exorcismi, ut intelligatur infantem esse sub potestate Dæmonis per originale ante Baptismum. Quare Suar. disp. 16. sect. 2. Lessl., Azor., Valen., Reginal. apud Bonac. hic communiter docent, quod variare cæremonias ab Ecclesia institutas sit ex genere suo mortale; quamvis sæpe levitas materiæ excuset a mortali. Et ratio est,

quia hujusmodi peccatum est contra religionem, quod ex genere suo est mortale, posita gravitate materiæ.

IV. Notandum tamen, quod cæremonia, generatim loquendo, significat quemcumque externum actum religionis, quo Deum colimus; Quamvis enim actus religionis, alii sint a tali Virtute elicitum, ut genuflexio, Sacrificium, &c.; Alii imperati, ut sunt actus cujuscumque virtutis a virtute religionis ordinati ad Dei gloriam, ut eleemosyna, jejunium &c. tamen actus isti a virtute religionis imperati non dicuntur proprie cæremoniæ, sed solum illi qui a virtute religionis eliciuntur, dummodo sint externi, internis correspondentibus, & non mere interni. Istæ autem cæremoniæ proprie dictæ, tam in veteri, quam in nova lege sunt quadruplices, videlicet, Sacrificia, Sacramenta, Sacra, & Observantiæ. Per Sacrificia intelligebantur in veteri lege victimæ, seu hostiæ, immolationes, & libamenta; in nova lege est solum Missa, quæ est supremus cultus, quo excellentiam Dei profitemur: Per Sacramenta in veteri lege intelligebantur Circumcisio, Agnus paschalis, Sacerdotium legale, & variæ Expiationes: In nova lege sunt septem Sacramenta proxime instituta ad sanctificationem fidelium: Per Sacra tam in veteri, quam in nova lege intelliguntur instrumenta ad divinum cultum pertinentia, ut vasa, candelabra, altaria, vestimentum. Demum per Observantiæ intelliguntur festa, jejunia, genuflexiones, & cæteræ actiones cæremoniales: & in nova lege usus etiam signi crucis, aspersio aquæ lustralis, &c.

Notandum secundo, quod illæ dici soleant Cæremoniæ Sacramentales, quæ ex institutione Pontificum, & Ecclesiæ adhibentur in Sacramentis, & Sacrificio Missæ, nec sunt de essentia, seu substantia illorum, sed adhiben-

tur ad decentiorem usum Sacramentorum: & propterea vocantur cæremoniæ Sacramentales, seu, ut Theologi loquuntur, Sacramentalia; ut sunt in Baptismo unctio, insufflationes, exorcismus, cruces, & alia hujusmodi: Verum quia istæ cæremoniæ ejusdem rationis sunt cum aliis ritibus, qui extra Sacramenta fiunt, & observantur, ut sunt prima tonsura, benedictiones, thurificationes, consecrationes Abbatum, & aliarum personarum, ideo vox Sacramentalium aliquando latius usurpatur, ita ut complectatur quemcumque religiosum ritum institutum ad pium aliquem usum.

Notandum tertio, quod istæ cæremoniæ Sacramentales, quamvis introductæ sint ad imitationem, seu exemplum Christi Domini; unde manavit elevatio oculorum ante consecrationem, benedictio materiæ consecrandæ, usus miscendi aquam cum vino, & consecratio in azymo in Ecclesia latina; non sunt tamen immediate a Christo Domino institutæ, sed ab Ecclesia. Christus enim dedit potestatem instituendi has cæremonias Apostolis, & eorum successoribus, ut colligitur ex prim. ad Cor. 4. ubi dicitur: *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*, & ex prim. ad Cor. 11., ubi dicit Apostolus: *Cætera autem, cum venero, disponam*; ubi loquitur de ritu servando in dispensatione Eucharistiæ. Institutæ autem sunt, ut diximus, Primo, ut Sacramenta cum debito honore tractentur; Secundo ad excitandam, & augendam fidelium devotionem; Tertio, ut fideles conveniant in modo colendi Deum, & sic fidelis populus ab infideli distinguatur, & unitas Ecclesiæ magis elucescat; Quarto ad majorem expressionem, & memoriam mysteriorum fidei. Ex quibus sequitur, quod cum cæremoniæ istæ sacramentales

sint actus virtutis religionis, & religiosi cultus Dei, ideo aptæ sint ad merendum augmentum gratiæ, & ad satisfactionem, si debito modo observentur.

V. Dubium tamen est inter Theologos, An cæremoniæ istæ Sacramentales præter meritum, & satisfactionem, quam habent ex opere operantis, causent etiam, sicut Sacramenta, aliquem effectum, sive spirituales, sive corporalem ex opere operato, seu ex propria virtute, & efficacia, hoc est ex institutione Ecclesiæ per potestatem ipsi factam a Christo Domino? Suar. hic disp. 15. sect. 7. enumerat omnes effectus, qui sacramentalibus tribui possunt, videlicet gratiam habituales, gratiam actualem, remissionem venialium, remissionem pænæ temporalis, expulsionem dæmonis, & cohibitionem, ne lædat, ac demum sanitatem corporis; ostenditque nullum ex his effectibus a Sacramentalibus conferri ex opere operato; sed conferri aliquando, vel quia excitant pium aliquem motum, quo dolentes de peccatis eorum remissionem obtinemus; vel per modum impetrationis, obtinendo sanitatem, aut aliud commodum corporale propter adjunctas Ecclesiæ preces, & orationes; & consequenter fallibiliter, atque adeo non ex opere operato: quandoquidem effectus omnes, qui ex opere operato producuntur, infallibiliter producuntur; quamvis aliquando producantur infallibiliter non simpliciter, sed positis aliquibus requisitis Deo tantum notis; ut per Extremam Unctionem confertur ex opere operato sanitas corporis, si ad salutem animæ expedit, quod uni Deo notum est.

VI. Queritur ultimo, in quo differant Sacramenta a sacramentalibus, quæ illo celebri versu continentur:

Orans,

Orans, Tinctus, Edens, Confessus, Dans, Benedicens.

Respondeo, Theologos per Sacramentalia simpliciter, & absolute dicta intelligere hæc dicto versiculo enumerata, quæ speciale quoddam remedium contra venialia afferunt ex auctoritate SS. PP., & Scholasticorum, & ex sensu communi fidelium, videlicet, Oratio dominica, seu Pater noster, & Oratio in Ecclesia consecrata, Asperio aquæ benedictæ, & qualibet unctio Sacramentalis, verbi gratia, quæ fit in manibus Sacerdotis, quando ordinatur, & in capite Episcopi, Comestio panis benedicti, (qui ab Augustino dicitur panis Catechumenorum, quia illis pro Eucharistia dabatur) Confessio generalis, idest Confiteor, ad quam reducitur tunsio pectoris, Erogatio Eleemosynæ, & Benedictio Episcopi, seu Abbatibus consecrati, necnon Benedictio Sacrorum Cinerum, ac Benedictio facta cum hostia consecrata. Discrepant tamen Doctores in modo, quo venialia vi istorum Sacramentalium tollantur.

Prima opinio est Soto, Valen. Henr. apud Becan. cap. 32. de Sacramentis in specie quæst. 6. docentium ex institutione Ecclesiæ habere vim remittendi venialia, non quia excitant motum contritionis, vel attritionis, vel dilectionis Dei, sed ex opere operato; & ideo dici Sacramentalia, quia in hoc assimilantur Sacramentis. Ratio hujus opinionis est, quia hæc sacramentalia semper remittunt venialia, quin semper excitent in nobis pium motum, ut constat experientia; immo eodem modo excitatur pius motus ab aqua benedicta, ac ab aqua, quæ putatur benedicta. Secunda opinio docet, hæc sacramentalia remittere venialia per modum impetrationis propter fidem, & orationes Ecclesiæ; nam Ecclesia in benedictione aquæ,

verbi gratia, adhibet quasdam orationes, quibus petit, ut res benedicta conferat ad salutem mentis, & corporis. Tertia demum opinio communior est, hujusmodi sacramentalia habere vim remittendi venialia ex eo solum, quia excitant in nobis vel memoriam, & sic detestationem illorum, vel alium pium motum amoris Dei, &c. Ita D. Th. & alii apud Becan. loc. cit.

VII. Dico equidem primo, per sacramentalia non remitti venialia ex opere operato.

Probat ex Suar. tom. 4. in 3. par. disp. 12. sect. 2., quia neque hanc efficaciam habent ex institutione Christi, cum non sint instituta a Christo Domino, (excepta tamen Oratione dominica) neque ex institutione Ecclesiæ, quia non constat datam esse a Christo Domino Ecclesiæ potestatem instituendi sacramentalia, quæ ex opere operato effectum aliquem producant: Et dato, quod Ecclesia haberet hanc potestatem, non constat, quod hæc sacramentalia ad hunc effectum sint ab Ecclesia instituta: Imo oratio dominica, eleemosyna, & tunsio pectoris non sunt instituta ab Ecclesia.

Confirmatur. Tribus modis possunt Sacramentalia remittere venialia ex opere operato: Primo, conferendo gratiam habitualement, per quam tollantur; Secundo, conferendo gratiam actualem, qua excitemur ad contritionem de venialibus; Tertio immediate remittendo venialia; atqui nullo ex his modis remittunt venialia ex opere operato; ergo. Probat minor, non enim primo modo, quia sic non differrent Sacramentalia a Sacramentis; tum etiam quia, cum gratia non sit impossibilis cum venialibus, non sufficit infusio gratiæ ad ea remittenda: Nec secundo modo, aut tertio, quia solus Deus est gratiæ tam ha-

bitualis, quam actualis Auctor, & solus Deus potest remittere peccata: ergo solus Deus potest instituere signa sensibilia, quæ ex opere operato gratiam conferant, aut peccata remittant. Potest quidem id Ecclesia per potestatem sibi factam a Christo; sed de hac potestate, ut diximus, non constat.

VIII. Dico secundo; quædam Sacramentalia vim habent remittendi venialia per modum impetrationis; Verbi gratia, aqua lustralis, & omnia, quæ benedicuntur ab Ecclesia, adjunctis orationibus petentibus aliquem effectum, possunt remittere venialia per hoc, quod Ecclesia illis orationibus impetret nobis contritionem, aut amorem Dei, aut alium pium motum, quo venialia remittantur. Alia vero Sacramentalia, cum quibus non adjunguntur Ecclesie preces, ut Tonsio pectoris, Oratio dominica, Confessio generalis, &c. vim habent remittendi venialia ex eo solum, quod excitent in nobis memoriam, & consequenter detestationem venialium, unde per talem detestationem remittun-

tur. Præterquam quod recitando; verbi gratia, Orationem dominicam possumus a Deo impetrare detestationem venialium, & sic eorum remissionem. Notandum tamen, talem effectum non esse infallibilem, quia non fundatur in ulla promissione Dei, sed in communi lege, & efficacia orationis, quæ non semper habet effectum, nisi sub circumstantiis a Deo prædefinitis.

Neque dicas, quod si hoc esset verum, tam Oratio Dominica, quam, verbi gratia, Salutatio angelica esset sacramentale; utraque enim oratio excitat memoriam peccatorum, & sic detestationem; & utraque potest impetrare remissionem venialium.

Nam respondeo, magis id tribui Orationi Dominicæ, quia cum instituta sit a Christo Domino, in quo sunt omnes thesauri Sapientiæ, & scientia Dei, ex natura sua facilius habet parere tales effectus; sic facilius tonsio pectoris, verbi gratia, quam genuflexio natura sua excitat memoriam, & dolorem peccatorum, ut constat experientia.

Q U Æ S T I O II.

De Baptismo.

AD Sacramenta in particulari descendimus: & Primo agimus de Baptismo, qui janua Sacramentorum est; quærentes primo, quid, & quotuplex sit? Secundo, quæ sit ejus necessitas, & quando fuerit institutus? Tertio quænam ejus materia? Quarto, quænam forma? Quinto, de Ministro: Sexto de subjecto: Septimo de Effectibus Baptismi, & ritibus in eo observandis.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex sit Baptismus?

- I. Diversimode Baptismus appellatur, ac definitur.
- II. Baptismi Sacramentum est unicum,

licet triplex sit Baptismus.

III. Cur Baptismus sanguinis non sit Sacramentum?

IV. Num in adulto peccatore ad Martyrium prærequiratur Contritio, an sufficiat attritio ad deletionem culparum?

V.